

Některé poznatky o použití letectva v útočné operaci

Major Zdeněk Káča

Překvapivé zahájení války s použitím zbraní hromadného ničení, které je základem válečných teorií imperialistických států, klade na naše ozbrojené síly, a to zejména na vojska PVOS a letectvo, velitele a štáby všech stupňů, požadavky na jejich vysokou bojovou pohotovost a operačně taktickou připravenost.

V průběhu výcvikového roku byla získána celá řada poznatků v otázkách bojového použití letectva při zabezpečení operací pozemních vojsk, které bude nutno i nadále studovat, zevšeobecňovat a rozpracovávat.

Není cílem mého příspěvku rozpracovat otázky plánování a řízení bojové činnosti letectva vyššího operačního svazu vzhledem k obsáhlosti tohoto tématu. Rozeberu zde pouze úkoly, které jsou před letectvo postaveny v útočné operaci a jak mohou být plněny.

Jedním z důležitých úkolů před zahájením nepřátelství je provést opatření ke zvýšení bojové pohotovosti svazků a útvarů letectva a jejich vyvedení zpod úderu.

V tomto období je třeba řešit tyto úkoly:

- přípravu a provedení rozptylu s cílem vyvést vojska a techniku zpod úderu nepřítele;
- uvést svazky a útvary letectva do takového stavu bojové pohotovosti, aby bylo možné včas provést vzdušný a radiotechnický průzkum cílů, odrazit úder vzdušného nepřítele a provést úder naším letectvem v součinnosti s raketovým vojskem a dělostřelectvem.

K rozptylu letectva je třeba využít všech stávajících vhodných letišť. Zvláštní pozornost bude třeba věnovat obsazování letišť podle typu letounů a jejich takticko-technických vlastností.

V podmínkách malého počtu vhodných letišť pro rozptýlení je možno vlastní letectvo uchránit před prvními údery protivníka tím, že jeho část je zvednuta do vzduchu s předurčením splnit plánované bojové úkoly. Bude účelné rozpracovat několik variant vyvedení letectva zpod úderu pro různou roční a denní dobu s ohledem na trvanlivost letišť a jejich zabezpečení prostředky PZN. Jedna z možných variant může být:

1. V prvním sledu z pohotovosti číslo 1 zvednout asi $\frac{1}{3}$ sil stíhacího letectva k odrazení úderu vzdušného nepřítele, $\frac{1}{3}$ sil stíhacího bombardovacího letectva pro provedení úderů a k vyhledávání a ničení ZHN, systému velení a navedení a asi 50 % průzkumného letectva k provedení hromadného

průzkumu při zabezpečení stíhacím letectvem a protiradiotechnickými prostředky. Vzlet těchto sil bude trvat asi 5–7 minut.

2. Ve druhém sledu zvednout další část sil (asi $\frac{1}{3}$) stíhacího, stíhacího bombardovacího a bombardovacího letectva z pohotovosti číslo 2.

Vzlet těchto sil provést do 10 minut.

3. Ve třetím sledu zvednout ostatní část letectva z pohotovosti číslo 3 (při vzletu prvního sledu musí být ihned převedena do pohotovosti číslo 1).

Vzlet těchto sil provést u stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva do 15 minut, u bombardovacího do 20 minut.

Přitom je možno určit vyčkávací prostory, ve kterých bude letectvo čekat na signál k provedení prvního úderu nebo upřesnění úkolu ve vzduchu.

V případě, že by šlo o demonstrační činnost nepřítele, byla by ve vzduchu jenom část letectva, zatím co další části by byly v pohotovosti na zemi.

Při takovémto plánovaném vyvedení letectva zpod úderu s předběžným rozptýlením na záložních letištích se nemůže stát, že všechno letectvo bude najednou ve vzduchu, i když v některých případech nelze účelnost i takového řešení vyloučit.

Při rozptýlení letectva se jeví nutné provést to na záložní letiště, přičemž bude výhodné betonové letiště před prvním úderem nepřítele vyklidit nebo ponechat na něm minimum sil a prostředků.

Naskýtá se otázka, kdy bude výhodné provést rozptýlení letectva; zda do prvního bojového vzletu nebo až po návratu z prv-

ního úkolu. Zdá se být účelné provést rozptýlení ještě do začátku bojové činnosti v období úhrozy a v případě, že by nebyla,

řešit variantu rozptýlení při zahájení bojové činnosti a návratu z prvního bojového letu.

Jaké úkoly může řešit letectvo v útočné operaci pozemních vojsk?

Podle zkušeností ze cvičení je možno usuzovat, že letectvo vyššího operačního svazu v soudobých útočných operacích může plnit tyto úkoly:

1. účastnit se provedení prvního hromadného úderu;
2. vést boj o jadernou a vzdušnou nadvládu;
3. chránit pozemní vojska před vzdušným nepřítelem;
4. podporovat útočnou operaci vševojskových svazů;
5. zabezpečovat vysazení a boj taktických a operačních vzdušných výsadků;
6. zabezpečit zasazení a podporovat boj druhého operačního sledu, ničit nepřátelské zálohy;
7. vést vzdušný průzkum;
8. provádět zásobování vojsk vzdušnou cestou.

1. Organizace a provedení prvního úderu naším letectvem v součinnosti s raketovým vojskem a dělostřelectvem má mimořádný význam pro úspěšný rozvoj operace.

Plánování prvního hromadného úderu má některé zvláštnosti, které vytvářejí jeho složitost, a to:

- není dostatek zpráv o cílech, hlavně pro provedení atomových úderů, poněvadž vzdušný průzkum nad územím protivníka nebyl dosud prováděn;
- údaje o dislokaci nepřátelských raketových prostředků, zbraní hromadného ničení, letišť, svazků a útvarů nemusí odpovídat posledním zprávám agenturního průzkumu, poněvadž nepřítel bude provádět přesuny k zaujetí výchozího položení a současně i za účelem operačního maskování.

Z tohoto důvodu bude možné předem plánovat atomové údery po stacionárních cílech, zatím co část úderu bude nutno upřesnit před úderem podle výsledku doplnkového průzkumu cílů.

Provedení prvního hromadného úderu letectvem musí být sladěno s celkovým plánem vyššího operačního svazu, a to rozdělením cílů mezi raketové vojsko, dělostřelectvo a letectvo nebo stanovením doby činnosti a směrů proti některým společným cílům. Je třeba věnovat zvláštní pozornost

sladění činnosti zejména letectva a raketových prostředků, aby nedošlo k ohrožování vlastních letounů při plnění úkolů. Letectvo by mělo být informováno o dráze letu raket, aby mohlo upřesnit včas tratě letu, popřípadě se vyhnout zamořeným prostorům bezprostředně po atomových úderech.

Bude jistě výhodné použít v prvním úderu letectva proti pohyblivým cílům malých rozměrů, jako je ničení ZHN, prostředků velení a navedení, vojskům na přesunech podle výsledku průzkumu, popřípadě k úderům na letiště. Vzhledem k současné organizaci našeho letectva bude se muset v daleko větší míře podílet stíhací letectvo vyššího operačního svazu na ničení pozemních cílů. Údery stíhacím bombardovacím a bombardovacím letectvem budou převážně provedeny klasickými chemickými pumami a raketami třídy „vzduch-ze-mě“.

Při provedení prvního úderu má důležitou úlohu zabezpečení všech druhů. Zvláště vystupuje do popředí letovodské zabezpečení a protiradiotechnická opatření.

Jedině takto plánovaný a důsledně zabezpečený úder může přinést žádoucí výsledky.

V budoucnu bude se stále více podílet na prvním úderu raketové vojsko. Letectvo bude tyto údery doplňovat zejména proti malorozměrným a pohyblivým cílům. Jeho předností zůstává schopnost rychlého zásahu proti cílům, které se náhle objevily.

2. Důležitým a trvalým úkolem letectva v soudobých podmínkách je vést boj o jadernou a vzdušnou nadvládu. Tento boj musí být systematicky plánován a veden. Dnes představuje letectvo pravděpodobného nepřítele asi 75 % nosičů atomových zbraní k použití pro první etapu vzdušné operace počátečního období války. Boj o vzdušnou a jadernou nadvládu povede letectvo v součinnosti s raketovým vojskem, které může mít předem připraveny údery proti všem letišťům v pásnu činnosti vyššího operačního svazu.

Zde je třeba řešit tyto základní otázky:

- a) jak a kdy plánovat první a další údery proti letišťům nepřítele;
- b) jak plánovat a provádět ničení ostatních prostředků hromadného ničení.

a) Nejvýhodnější by jistě bylo provést první úder na nepřátelská letiště v době, kdy jsou obsazena. Je však nutno počítat i s tím, že úder může být prováděn v době zahájení bojové činnosti protivníkem, kdy část úderného letectva nepřítele bude ve vzduchu.

Letectvo nepřítele provede přelet našich hranic těsně po provedení úderu raket. Jeví se proto neúčelné v prvním úderu vést hromadné úderu na nepřátelská letiště. Vhodná doba pro provedení úderu na letiště nastane po návratu letounů z letu v době, kdy tyto budou doplňovány a soustředěny v blízkosti vzletové dráhy, tj. v době od $\dot{C}+2.00$ až $\dot{C}+3.00$ hod. Přitom bude nutné organizovat průzkum letišť přímo v bojových sestavách vracejících se nepřátelských letounů.

Takto připravený úder letectva a raketového vojska může podstatně ovlivnit poměr sil a způsobit nepříteli vysoké ztráty.

S provedením hromadného úderu proti nepřátelským letištím je nutno počítat již při plánování prvního úderu vyčleněním části sil pro jeho provedení, popřípadě zaminováním řady letišť vytvořit si podmínky pro koncentraci letectva a výhodnému provedení soustředěného úderu na ně.

V dalším je třeba provádět úder v průběhu dne i noci, přičemž je nutno pečlivě vybrat dobu pro provedení soustředěného úderu (svítání, po hromadném úderu nepřítel, atd.), kdy je záruka, že maximální počet letounů bude na zemi. Důležité je při tom provádět takové akce, aby nepřítel byl nucen koncentrovat síly na malý počet letišť a to minováním, blokováním atd.

Současně s ničením letectva na letištích musí být ničeny i prostředky velení a navedení, prováděno rušení radiolokátorů a naváděcích systémů.

b) V rámci boje o jadernou a vzdušnou nadvládu je třeba systematicky vést boj i s ostatními prostředky hromadného ničení. Vzhledem k tomu, že nebude vždy dostatek zpráv o dislokaci oddílů a baterií dělostřeleckých raket a řízených střel, bude i nadále výhodné stanovit stíhacím bombardovacím divizím pásma činnosti, ve kterých by dvojice, roje prováděly vyhledávání a současně ničení ZHN, popřípadě by poškodily zjištěnou zbraň a vytvořily tak podmínky pro úder skupiny stíhacího bombardovacího letectva z pohotovosti čis. 1.

Velmi obtížná zůstává otázka vyhledávání a ničení těchto prostředků v noci vzhledem k tomu, že letouny MIG-15 bis tento úkol nelze plnit.

3. Pro stíhací letectvo zůstává i nadále hlavním úkolem ochrana pozemních vojsk před vzdušným průzkumem a úderu prostředků vzdušného napadení s důrazem na úderné uskupení operačních svazů a raketových útvarů.

Zvláštní pozornost je třeba, jak ukazují zkušenosti, věnovat ničení nepřátelských letounů v malých a stratosférických výškách. Při různých cvičeních NATO až 70 % letounů plnilo úkoly z přízemních a stratosférických výšek. Vzhledem k tomu, že radiotechnické prostředky neumožní vždy včasné zásah proti vzdušnému nepříteli, bude ochrana pozemních vojsk často prováděna z přehrazování.

Prostředky PVO vojsk v současných podmínkách mají omezenou manévrovací schopnost, proto stíhací letectvo zůstává v nejbližších letech i nadále hlavním prostředkem ochrany pozemních vojsk před vzdušným nepřitelem.

4. Zkušenosti ze cvičení i nadále ukázaly důležitost podpory pozemních vojsk letectvem. Stíhací bombardovací letectvo však nebude působit bezprostředně před útočícími vojsky, ale hlavní jeho činnost bude usměrněna na pohybující se zálohy, ničení vojsk na komunikacích, ničení vojsk zasazených k provedení protiztečí a protiúderu.

Letectvo pro podporu operačních svazů bude i nadále vyžadováno přes letecké operační skupiny (LOS) u nich nebo přímo bude jeho zasazení nařízeno štábem vyššího operačního svazu.

Ukazuje se, že při cvičeních původně plánované úsilí pro podporu pozemních vojsk nestačilo a bylo je nutno zvyšovat, a to buď ze zálohy velitele operačního svazu letectva nebo z vyčleněného úsilí pro jiné úkoly. Markantně se to může projevit při provádění nepřátelského protiúderu, kdy většina letectva operačního svazu bude zainteresována na jeho odrazení poměrně v krátkém časovém intervalu.

Některí soudruzi se domnívají, že by bylo účelné, kdyby stíhacímu bombardovacímu leteckému svazu byly v rámci plánovaného úsilí stanovovány rozkazy ke vzletu přímo leteckou operační skupinou. Tyto názory jsou nesprávné, poněvadž jediné štáb operačního svazu letectva zná skutečný stav a připravenost leteckých svazků a útvarů a požadavky od leteckých operačních skupin v souladu s plněním ostatních úkolů operačním svazem letectva musí koordinovat.

Stíhací bombardovací letectvo v rámci letecké podpory podle požadavků velitelů

operačních svazů bude provádět atomové údery. Ukazuje se schopnost vést úspěšně údery tímto druhem letectva zejména na pohyblivě se vojska podle výsledku přímého průzkumu. Je však nutné uvažovat, aby mohl být úder rychle na výzvu proveden, o udržování letounů-nosičů nepřetržitě v pohotovosti čís. 2, popřípadě i v pohotovosti čís. 1.

5. Soudobé operace budou mimo jiné charakterizovány celou řadou taktických a operačních výsadků za účelem dosažení vysokého tempa útoku.

Použití výsadků bylo při cvičeních v útočné operaci široce plánováno hlavně veliteli operačních svazů. Jejich vysazení a zabezpečení je v současných podmínkách jedním z hlavních úkolů letectva.

Při plánování výsadku je třeba uvažovat tyto základní otázky:

- plánovat počet výsadků s uvážením reálných možností dopravní výsadkového letectva, které je u nás početně malé a bude plnit celou řadu dalších úkolů, jako například odsun raněných, vysazování průzkumných skupin nebo provádět i přesuny technického personálu leteckých pluků atd. Z těchto důvodů je nutno požadavky na dobu provedení výsadku upravit včas, a to i z toho důvodu, že je vysazení zabezpečováno činností ostatních druhů letectva, které musí být k plnění tohoto úkolu připraveno;

- základní údaje o organizaci, počtu a výzbroji vysazovaných jednotek musí být včas dány operačnímu svazu letectva a nesmějí být měněny krátce před provedením výsadku.

Plánování taktického výsadku u operačního svazu se ukazuje, že je správné a zabezpečuje i úzkou součinnost mezi zainteresovanými stranami. Před plánováním výsadku je třeba, aby operační svaz letectva oznámil letecké operační skupině vyčleněné úsilí jednotlivých druhů letectva pro jeho zabezpečení a podporu.

Bojové úsilí se u dopravní výsadkového a zásobovacího letectva pohybuje okolo dvou plukovních vzletů za den, avšak podle požadavků při cvičeních se pohybovalo okolo 3—4 i více plukovních vzletů. I když bojové úsilí letectva je omezeno, je nutno vytvářet podmínky, aby při vyšších požadavcích bylo toto úsilí rozumně zvýšeno.

Bylo by správné, aby provedení taktických výsadků koordinoval štáb vyššího operačního svazu a armády provedení výsadku

plánovaly podle skutečných možností letectva, především s časovým sladěním.

6. Při zabezpečení zasazení druhého operačního sledu bude se letectvo podílet jednak na ochraně přesunujících se vojsk na čáru zasazení, jednak na bezprostředním zabezpečení a podpoře boje zasazeného svazu.

Ochranu zasazovaného operačního svazu do operace budou v hloubce provádět nejprve vojska PVOS a při vyjití z pásma činnosti vojsk PVOS převezme ochranu vyššího operačního svazu letectvo a PVOV. V dosavadním způsobu provedení nebudou odlišnosti. Je třeba však podotknout, že obdobně jako při všech úkolech je nutno i zde při zasazení druhého sledu organizovat součinnost s raketovým vojskem a dělostřelectvem, a to určením doby činnosti jednotlivých prostředků nebo rozdělením cílů.

V této etapě bude mít zvláštní význam boj se zálohami nepřítele. Při řešení tohoto úkolu má rozhodující význam hlavně vzdušný průzkum, který musí vycházet z reálné zhodnocené situace a usměrňovat činnost vlastního letectva na předpokládané směry a prostory rozmístění záloh, popřípadě včas odhalit jejich zasazování do boje. Pro boj se zálohami musí být vyčleněno úsilí zejména od bombardovacího a stíhacího bombardovacího letectva, jakož i jaderné údery. Průzkum musí určit, které zálohy v dané etapě jsou nejnebezpečnější a které je nutno ničit.

Úspěšné plnění tohoto úkolu vytvoří předpoklady pro udržení, popřípadě zvýšení tempa útočné operace.

7. Zkušenosti ukazují na stále vzrůstající význam vzdušného průzkumu, který ve většině případů bude hlavním zdrojem zpráv o rozmístění a činnosti nepřítele, jeho bojových prostředcích, pro provedení jaderných úderů raket, letectva i plánování operací pozemních vojsk.

Vzhledem k tomu, že o otázkách vzdušného průzkumu pojednává v článku major Hamerník, není tento úkol zde blíže rozebírán.

8. Otázkám zásobování vojsk vzdušnou cestou je třeba věnovat v budoucnu větší pozornost, a to jak teoretickému rozpracování, tak i praktickému výcviku. Před dopravní zásobováním a dopravní výsadkovým letectvem stojí celá řada úkolů, které budou stále narůstat v důsledku vysokých temp v útočné operaci, kdy nebude možno zásobovat rychle pronikající

předsunutě odřady do hloubky nepřítele jinou cestou než vzduchem.

Početní stav dopravně výsadkového a zásobovacího letectva vyžaduje, aby o jeho použití bylo důkladně uvažováno a stanoveno pořadí, které úkoly má přednostně plnit.

Důležitou podmínkou pro úspěšné plnění úkolů letectvem je jeho přimknutost k pozemním vojskům. Zkušenosti znovu po-

tvrdily, že bude třeba provádět letištní manévry u stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva každý den. Je zde problém letišť, kterých nebude vždy dostatek. Část bude zničena vlastními údery, část se bude snažit zničit protivník. Vystává zde aktuální otázka záchvatu letišť pozemními vojsky, se kterými podle požadavku velitele operačního svazu letectva musí být v plánu operace počítáno.

Nebylo cílem tohoto článku detailně rozebrat úkoly, které letectvo dnes může plnit a jakým způsobem. Každý úkol si zasluhuje rozpracování a řešení. Mnozí soudruzi se domnívají, že zavedením raket do výzbroje armád nastal soumrak letectva. Tyto názory jsou nesprávné. Letectvo je stále prostředkem, který může rychle provést údery na cíle malorozměrné a pohyblivé. Úspěšně může řešit provedení taktických a operačních výsadků, zásobování vojsk. Je však třeba přehodnotit jeho organické složení a výzbroj a přivést je v této etapě vývoje na to místo, které mu patří.